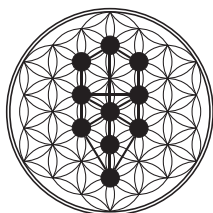

Rabi Nilton Bonder

KABALA PENĚZ

*O životní praxi, obchodu
a všech formách ekonomického chování*

našich reakcí a naší víry. Na základě toku peněz našimi životy vytváříme strukturu našeho pochopení světa. A toto je jeden z hlavních faktorů, který determinuje naše pochopení reality: to, jakou cenu přikládáme věcem a lidem a jak si oni cení nás.

Rabíni, po tom, co pečlivě analyzovali téma peněz, se rozhodli zacházet s nimi stejným způsobem, jakým uvažují o naší tělesné schránce. Aniž by zanedbávali význam duše a úmyslu, uvědomují si, že pravá skutečnost těla je nezbytným nástrojem pochopení toho, kdo jsme a kterou cestou se v životě máme vydat.

Zvu tedy tímto čtenáře na procházku známým světem kapes. Navrhují výlet tímto světem směnného trhu, cestu do stínů, vrhaných penězi na emocionální a spirituální dimenze. Podíváme se na naše transakce způsobem, který odstraní temný stín z našich peněz a my dokážeme přijmout naše lidské limity bohatství.

Ve skutečnosti je na peníze pohlíženo jako na něco nečistého, o čem se stydíme mluvit. Lidé mají menší potíže s tím, aby se přátelům svěřili se svými intimními sexuálními záležitostmi, než s obnosem na svém účtu či s výší příjmů. Děti málokdy vědí, kolik si jejich rodiče vydělávají.

Peníze však nejsou nic zlého. Španělský filozof Ibn Zabara se ptal: „Co je příčinou smrti? Život sám.“ Podobně se my můžeme ptát: „Co je příčinou peněz?“ Odpověď zní, že peníze nevznikly jako prostředek útlaku nebo nástroj lakoty. Peníze jsou, kupodivu, spíše vyjádřením lidské touhy po spravedlnosti a touhy po lepším světě. Během času peníze absorbovaly základní rysy lidské povahy, které nyní mohou být pochopeny pečlivým pozorováním toho, jakou hodnotu přisuzujeme jim a jejich symbolizmu.

Peníze nejsou jen výměnou za zodpovědně ohodnocené zboží („mouku“), ale také něčím, co symbolizuje zodpovědně ohodnocenou práci. Pro rabíny jsou peníze v tomto smyslu ekvivalentem „zmrazené práce“. Řekněme, že hodnota práce je x (dodání této práce), násobená y (jednotka vynaložené intelektuální či technické náročnosti), to vše násobeno z (vynaložená fyzická námaha). Konečný produkt je hypoteticky zmrazený ve formě peněz. Jednotka peněz by tudíž měla reprezentovat toto násobení, přičemž ani jeden z činitelů se nesmí rovnat nule, jinak by hodnota peněz byla také nula. Zároveň nesmí nabývat hodnot blížících se nekonečnu nebo prudce stoupajících, protože cena jakékoliv práce má reálné limity.

Pokus přiblížit hodnotu jednoho z činitelů nekonečnu způsobuje na trhu inflaci (málo práce a moc peněz). I když disproporčně oceníme jednoho z činitelů (hodnotou blížící se nekonečnu) a hodnota dalšího je stlačena téměř na nulu – čímž vytváříme kompenzační proces, který produkuje peníze proporční k vynaložené práci – musíme dbát na to, abychom nevytvářeli falešné peníze. Čím rozvinutější je společnost, tím víc pečuje o to, aby nevznikla nerovnováha mezi těmito variabilními hodnotami. Množství „zmrazené práce“, kterou můžeme mít v bance, má své limity, které se kryjí s omezeními, souvisejícími s naší lidskou energií a délkou života. Tudíž, pokud společnost přerozdělí bohatství vytvořené prací disproporčně, jedinému člověku, znamená to, že tato společnost dala vzniknout falešným penězům. K tomuto tématu se vrátíme později, až budeme diskutovat o hranicích bohatství a živobytí.

Musíme si dát velký pozor, aby náš zisk nebyl jenom povrchní. Dnešní zisk, který nás zítra bude stát peníze, není bohatstvím, právě naopak, je to dvojnásobná ztráta času. Často jsme nuceni tímto způsobem se chovat, abychom přežili, avšak vyspělý trh by měl plánovat, jak se této situaci, která jde proti zákonu *jišuv ólam*, (řádu světa), vyhnout.

Kdo je skutečně bohatý?

Talmud říká: Kdo je skutečně bohatý?

Rabbi Yose říkával: Ten, kdo má koupelnu vedle jídelny.

Rabbi Meir říkával: Ten, kdo ze svého bohatství čerpá vnitřní mír.

Shabbat 25b

Rabbi Meir čerpá z obecné moudrosti, když říká, že skutečně bohatí jsou ti, kteří dosáhnou maximální kvality života, aniž by vytvářeli nedostatek pro sebe či druhé, ti, kdo plní své povinnosti, vyhýbají se „plýtvání časem“ a neodebírají z přírody pro svou obživu víc, než skutečně potřebují. Rabbi Meir tomu říkal „vnitřní mír“, čerpaný z vlastního bohatství. Zajímavý popis falešně bohatého člověka nacházíme v díle z 11. století, Povinnosti srdce, které napsal Bahya ibn Pakuda:

Věří tomu, že jeho nápady ohledně finančních otázek jsou jeho nejkultivovanějšími myšlenkami... Jeho sny ho ženou k těm nejneuvěřitelnějším očekáváním, například,

Jednou večer rabbi Akiva se svým oslem, s kohoutem a lampou hledal nocleh ve vesnické hospodě. Majitel ho odmítl a tak se rabbi Akiva musel uchýlit do nedalekého lesa, kde se utábořil. V noci mu osla snědl lev. Rabbi Akiva vůbec nebědoval. Jen si pomyslel: „Třeba je to takhle lepší“. O něco později jeho kohouta napadl panter a lampu mu zhasil poryv větru. Rabbi Akiva byl stále klidný: „Třeba je to takhle lepší.“ Příští ráno, když se vrátil do vesnice, zjistil, že ji v noci napadli bandité, kteří ji vyloupili a obyvatele zabili. Pochopil, že kdyby jeho osel a kohout nebyli roztrháni a lampa nezhasla, jeho úkryt by byl prozrazen. Opravdu to tak bylo lepší.

Pro Baalšemtova tento příběh představoval řád věcí, který jen povrchně vypadá jako chaos nebo „smůla“. Neboť však nebyl zcela uspokojen, trval Baalšemtov na tom, že svůj názor podpoří ještě jedním příkladem. Vyprávěl rabínovi o jednom ze svých sousedů, který se jedné noci probudil, protože ho kousl komár. Když muž vstal, zjistil, že z krbu vypadly žhavé kousky uhlí, i přinesl kbelík vody, aby nebezpečné uhlíky uhasil. V tom okamžiku se propadla střecha nad jeho hlavou. Kdyby byl spal, byl by určitě rozdrčen.

Pro Baalšemtova tyto příhody a podobné zážitky, které máme všichni, ukazovaly na zásah nad rámec obyčejné shody okolností, svobodné vůle či instinktu. Avšak pro jeho návštěvníka bylo těžké tyto příklady přijmout. Dokonce hovořil o nesmírném nebezpečí, které plyne z přílišné víry v nepochopitelné. Zareagoval tím, že řekl: „Já prostě nemohu věřit, že je to tak.“

dceři nemohl koupit svatební šaty a výběrčí milodarů by měli úkoly dva: sehnat peníze pro chudou dívku a další pro dceru reba Eliezera. Tak by zničil trh bláznivou představou, že „Co je moje, to je tvoje a co je tvoje, to je moje.“

Mišna (ústní židovský zákoník) odkazuje na smysl majetku a spravedlnosti ve čtyřech typech postojů:

Ti, kteří říkají: „Co je moje, to je moje a co je tvoje, to je tvoje,“ jsou jako obyvatelé Sodomy a Gomory.

Ti, kteří říkají: „Co je moje, je tvoje a co je tvoje, je také moje,“ jsou hlupáci.

Ti, kteří říkají: „Co je moje, je tvoje a co je tvoje, je také tvoje,“ jsou spravedliví.

A ti, kteří říkají: „Co je moje, je moje a co je tvoje, je také moje,“ jsou špatní.

Pojďme rozluštit, o čem se tu mluví. „Co je moje, to je tvoje a co je tvoje, je také moje“ a „Co je moje, je moje a co je tvoje, je také moje“ jasně popisují chování lidí hloupých a špatných. První je podobné prohlášení „je lepší nedělat nic, než proměňovat něco v nic,“ a druhé je typickým projevem ničím neomezované lakoty. Ostatní dva postoje vyžadují více přemýšlení, protože naše lidské sklony oscilují právě mezi těmito dvěma vlnovými délkami.

Postoj, který se zdá být neutrálním („Co je moje, to je moje a co je tvoje, je zase tvoje“), je přirovnáván k chování zkažených komunit Sodomy a Gomory. Tato představa vychází z přesvědčení rabínů, že se nedokážeme odpoutat od své komunity,

trhu. Pamatujte si, že v každém tom nekonečném cyklu návratu je přítomno Věčné Oko, které vše vidí, Ucho, které vše slyší, a Kniha, kam se vše zapisuje.

Umění vlastnit

Jedním z nejnáročnějších způsobů, jak sloužit trhu, je hluboce porozumět pojmu vlastnictví. Kosmický trh je soustavným plynutím práv a dočasných vlastnictví, jež umožňují život na zemi. Kdokoliv naruší tento základní proud, vytváří zmatek. Například člověk, který nerespektuje správný příjem a výdej energie, její výměnu se svým okolím, se stává obézním. Zadržuje ve svém organismu víc, než potřebuje.

Ve světě ekonomiky můžeme říci, že pokud si podržíme moc nebo vlastnictví déle, než je přirozené, obohacujeme se v této dimenzi abnormálním způsobem. Tím, že toto činíme, zadržujeme proud a onemocníme. Získáme „nadváhu“ v materiálním světě a musíme se vyrovnat se všemi „výdaji“, které s sebou přináší.

Pokud zachováme koloběh majetku a vyhneme se přehrazení proudu živobytí, rychle najdeme způsob, jak obnovit své bohatství. V tomto smyslu je důležité vědět, kdy něco pustit a kdy darovat dárek.

Rabbi Zalman Schachter-Shalomi vzpomíná, že jednou v sobotu, když se procházel venku s modlitebním šálem na sobě, přistoupil k němu člověk, kterému se zalíbily jeho barvy. Reakce

bohatství. Jeden z nich však řekl: „Moje přání je hovořit třikrát denně s králem.“

Třikrát denně se Židé modlí (ráno, odpoledne a večer) a král, u nějž si přejeme být připuštěni k audienci, je samotný Stvořitel. Člověku, který ví, co si má přát, se otevrou mnohé dveře.

Nechť tedy víte, co chcete. Velké tajemství je v tom, že pokud víte, jak požádat o to, co si máte přát, a když se zdokonalíte natolik, že budete znát směr, kterým chcete napřít své síly na trhu, vaše přání bude vyplněno ve chvíli, kdy je vyslovíte. Je to neuvěřitelné kouzlo: pokud přesně zformulujete svoji žádost, to, oč žádáte, vám *in ten samý okamžik* bude splněno. Je to proto, že to, co potřebujeme a po čem toužíme ze všeho nejvíc, není v rozměrech vlastnictví, ale v rozměrech sebepoznání. Těm, kteří vědí, jak uspořádat pořadí svých potřeb, jsou již vlastně přání splněna, protože vědí, co potřebují ze všeho nejvíc. Je v možnostech Trhu Stvoření, abychom dostali, co si přejeme a hledali to, co je spravedlivé. Neexistuje nic, co bychom nemohli mít. Velký problém vznikne tehdy, kdy se snažíme uspokojit nesprávné touhy, kterým jsme neprávem dali přednost před jinými, nebo když nám vysoká cena toho, po čem jsme toužili, ukáže, že onen cíl není tím, po čem v pravdě toužíme. Plýtváme svými žádostmi, když je omezujeme pouze na rovinu vlastnictví. A to je důvod, proč někteří lidé zpochybňují účinnost modlitby. Baalšemtov to vysvětluje následujícím způsobem:

„Pokud se člověk modlí pouze za materiální zisky (a tím zmenšuje svoje očekávání), jeho prosby a snaha jsou vyplývány. Je to proto, že mezi ním a Bohem je stažena opona, protože

způsobuje v jejich okolí automobilový provoz. Ten znamená dva druhy problémů: znečištění hlukem a ztrátu času. V tomto případě ztráta času v dopravní zácpě je objektivním důvodem pro sankce vůči ekonomické aktivitě, která onen problém způsobila.

Lidé ve společnosti se mohou podělit o výdaje tím, že se například dohodnou na vyrovnávací ceně za dopravní zácpu na veřejných ulicích. Nicméně by mělo být na zodpovědnosti určitých obchodních kruhů zapracovat onen skrytý sociální výdaj do ceny svých produktů, aby zjednali nápravu. Cena dotyčného produktu se může zvýšit a přebytek věnovat na konstrukci dopravních alternativ, které odstraní ztrátu času. Obvyklé daně by v tomto případě pouze pokrývaly výdaje za údržbu ulic. Každý člověk či instituce, způsobující ztrátu času, která přesahuje minimální cenu, o níž se dělí populace formou daní, by za to nesl následky ve formě finančního břemene.

Kriteria souvislostí jsou pro vyhodnocení jednotlivých situací základním předpokladem a měly by se stát součástí naší kultury a našeho způsobu myšlení. Všichni ti, kteří se považují za součást tohoto obrovského mnohonárodního podniku, kterému se říká lidstvo, by se měli snažit tyto souvislosti pochopit.

Soutěž

Zatím jsme viděli, že během posledních dvou tisíc let rabíni věřili v tržní ekonomiku. Věřili, že soutěž překrývá posvátné

„Moji předkové uchovávali bohatství na tomto světě, avšak já je uchovám ve světě budoucím, neboť jest psáno: *Před tebou půjde tvá spravedlnost...* (aby svědčila ve tvůj prospěch ve světě budoucím) (Iz 58:8).

Abychom byli skutečnými tvory *gesheftu*, musíme se od trhu učít, jak investovat a šetřit ve všech dimenzích. Pokud zde trávíme čas tím, že schraňujeme pouze zboží materiální povahy, nebudeme schopni je s sebou vzít na další cestu, neboť jediné, co víme o naší další stanici je, že nepřipouští proniknutí ničeho materiálního. Tělo, které zde zůstává jako prázdná skořápka, se drží všeho, co mu patří. Pokud věnujete veškeré snažení tomuto cíli, buďte varováni! Ponesete s sebou jen málo zavazadel.

Rabbi z Mesriče vyprávěl tento příběh:

Král poslal své dva syny do daleké země, aby se poučil o její kultuře a financích. Cestou jejich loď ztroskotala a oni přišli o všechno. Princové si v oné zemi začali vydělávat na živobytí, ale nevydělali si víc, než co utratili na živobytí. První princ se snažil žít velmi skromně, aby měl ještě čas studovat kulturu a ekonomiku země. Druhý princ pracoval jen proto, aby zaplatil svoji útratu. O něco později se první princ vrátil k otci s mnoha novinkami a velkými znalostmi. Druhý princ se také vrátil, ale svoje bohatství si s sebou přivést nedokázal. Tento princ se vrátil s malými znalostmi a prázdnými rukama a jeho otec mu nevěnoval žádnou pozornost.

Princové představují duše, poslané na tento svět, aby sbíraly znalosti a laskavé činy. Jsme-li chytrí, nebudeme plýtvat všechen čas na „neproduktivní“ aktivity a budeme se snažit

OBSAH

1. KABALA ŽIVOBYTÍ	5
„Udělejme obchod“	10
Skutečné peníze versus peníze jako zmrazená práce.	12
Vytvoření nadbytku	17
2. HRANICE BOHATSTVÍ	21
Plýtvání časem	24
Učení pro učení: studium, které nepřináší osobní zisk	25
Ekologické a fyzické hranice	27
Kdo je skutečně bohatý?	28
Nikdo ti nevezme, co je tvé	31
3. HROMADĚNÍ BOHATSTVÍ V JINÝCH SVĚTECH	37
Cykly bohatství	37
Nemohu nebo nechci? Přijetí nepochopitelného	42
Mít versus vlastnit	46
4. MĚŘENÍ BOHATSTVÍ VZHLEDEM K TOMU, CO NEMÁME	51
Nekrást	54
Krádež času	56
Krádež očekávání	57

Krádež informací	59
Kámen úrazu před slepými	60
Krádež pověsti	62
Cdáká: Protilék proti zlodějství	64
Technika cdáká	67
Terapie cdáká	69
Cdáká jako podnikání	73
5. BOHATSTVÍ ZVĚTŠENÉ NEDOSTATKEM	77
Ekologie a spravedlnost	77
Učení a ekologie	81
Dárky a spropitné	82
Méně je více	83
Naučení od zloděje	88
Umění vlastnit	91
6. ŽIJEME V MATERIÁLNÍM SVĚTĚ	95
Co rabíni vědí o penězích?	95
Kolo úspěchu a neúspěchu	98
Vědět, o co žádat	102
Loterie a zázraky	107
Partnerství a smlouvy	110
„Zapletení se“	113
Dluhy	114
Půjčky a úroky	117
Skutečný obchod	122
Ceny a zisky	124
Hledání skutečné ceny	126
Zacházení s cenami	129

Ceny a kvalita života	132
Soutěž	133
7. HYBATELÉ ŽIVOBYTÍ	135
Štěstí	135
Andělé	142
8. PŘEKÁŽKY BOHATSTVÍ	147
9. SMRT A BOHATSTVÍ: VEZMEŠ SI HO S SEBOU? . . .	155
10. PENÍZE VE SVĚTĚ BUDOUCÍM	163